Aan de leden

Datum
21 april 2023

Ons kenmerk
U202300316
Lbr. 23/014

Telefoon
070 373 83 93

Bijlage(n)

Onderwerp
Principeakkoord Kabinet Hervormingsagenda Jeugd

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Op 17 april heeft de VNG een principeakkoord bereikt met het kabinet over het financieel kader bij de Hervormingsagenda Jeugd. Met dit akkoord komt er de komende jaren voldoende financiële ruimte om de agenda uit te voeren. Daarmee kunnen gemeenten voor hun inwoners en vooral voor kwetsbare kinderen en gezinnen het verschil maken.

Er is als onderdeel van het akkoord onder meer afgesproken dat de besparingsopgave wordt bevroren tot en met 2025. Daarna zal een deskundigencommissie met terugwerkende kracht een zwaarwegend oordeel geven over de vraag wie verantwoordelijk is voor tekorten.

In deze brief lichten we het akkoord nader toe en geven we u inzicht in de vervolgstappen, ook die met de Vijfhoek (VWS, VNG, aanbieders, professionals en cliënten). In de bijlage staan we stil bij de inhoudelijke hoofdlijnen van de agenda. De Hervormingsagenda en het financieel kader worden op 14 juni tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) aan u voorgelegd.

Overigens geldt voor het akkoord – net als voor alle andere akkoorden die met het kabinet zijn gesloten - een belangrijke voorwaarde en die luidt dat het rijk gemeenten duurzaam in staat stelt al hun taken goed uit te voeren. Onvoldoende structurele financiële middelen voor gemeenten hebben gevolgen op meerdere beleidsterreinen en raken alle inwoners.

Het principeakkoord

De VNG heeft de afgelopen maanden de onderhandelingen gevoerd met in achtneming van de ALV-resolutie van januari 2022, de motie van de gemeente Krimpenerwaard uit de ALV van 2 december 2022 en de uitspraak van de Commissie van Wijzen.
Het gesprek met het kabinet heeft zich de afgelopen periode toegespitst op de volgende punten:

1. De onderbouwing en haalbaarheid van de financiële reeks.
2. Het bijbehorende ingroeipad voor de desbetreffende besparingen.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

3. De door partijen te leveren inspanningen in relatie tot de maatregelen c.q. besparingspotentieel en de risicoverdeling bij tekorten.
4. De rol en opdracht van de deskundigencommissie.
5. De status van de extra besparing ad € 511 miljoen.
6. De investerings- en frictiekosten.
7. Een nieuwe financieringssystematiek.

Navolgend lichten wij het bereikte principeakkoord toe.

Ad 1 Onderbouwing en haalbaarheid van de financiële reeks
De Commissie van Wijzen heeft in haar uitspraak van mei 2021 vastgesteld dat een besparingspotentieel van ca. € 1 miljard vanaf 2027 haalbaar moet zijn. Dit vormt de financiële doelstelling van de agenda, op basis van de afgesproken maatregelen. Daarbij is door partijen vastgesteld dat er voor een bedrag van € 650 miljoen overeenstemming bestaat over de mogelijke haalbaarheid van de maatregelen. Voor de overige circa € 380 miljoen is de raming van een aantal voornemens en maatregelen met meer onzekerheden omgeven, zowel voor wat betreft de opbrengst alsmede de uitharding. Het rijk stelt daarvoor met ondersteuning van de gemeenten een nadere afbakening van de reikwijdte van de Jeugdhulpplicht vast. Dit dient in belangrijke mate het laatste deel van de besparing te realiseren.
Aangezien in de praktijk moet blijken wat het reële potentieel van de maatregelen is, is afgesproken dat het aan de deskundigencommissie is te oordelen over de vraag welke partij de verantwoordelijkheid draagt voor het dekken van eventuele tekorten.

Ad 2 Ingroeipad
De Commissie van Wijzen heeft in haar uitspraak niet alleen een besparingspotentieel ad € 1 miljard vermeld maar daaraan ook een ingroeipad gekoppeld. De VNG heeft in de onderhandelingen ingezet op een fasering van deze reeks. Daarmee is recht te doen aan de serieuze vertraging die is opgetreden en kunnen gemeenten zich goed voorbereiden. Het kabinet en de VNG zijn overeengekomen dat het ingroeipad wordt verzacht in de zin dat het voor 2023 geraamde besparingspotentieel wordt bevroren tot en met 2025.
Bekijk onderstaande afbeelding of de video van Cathalijne Dortmans voor een toelichting.

Voor de verwerking in de gemeentelijke begroting raden wij aan de bedragen, zoals gebruikelijk, over te nemen zoals deze zijn c.q. worden gepresenteerd in de gemeentefonds circulaires.

Ad 3 Inspanningen van partijen bij de uitvoering van maatregelen en risicoverdeling
Over de risicoverdeling indien er na uitvoering van de maatregelen toch tekorten resteren, zijn de volgende principes afgesproken:

1. Gemeenten en rijk zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de maatregelen waarop zij kunnen sturen. Indien zij dit niet of niet geheel doen, dan ligt het financiële risico naar rato van geleverde inspanning bij henzelf.
2. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet.
3. Gemeenten dragen de financiële verantwoordelijkheid voor bovenwettelijke initiatieven.
4. Onvoorziene omstandigheden en autonome groei vallen onder verantwoordelijkheid van het rijk.

Ad 4 Rol en status deskundigencommissie
Er wordt een deskundigencommissie ingericht. Zij geeft met terugwerkende kracht tot 2023 een zwaarwegend oordeel over de vraag welke partij verantwoordelijk is voor het dekken van tekorten. De commissie doet begin 2025 uitspraak over de jaren 2023 en 2024 en kijkt dan ook naar de jaren daarna. Begin 2028 doet zij uitspraak over de jaren 2025 tot en met 2027. Bij haar weging sluit de commissie aan op de hierboven vermelde principes voor de risicoverdeling (zie ad 3).

Ad 5 Status extra besparing ad € 511 miljoen
In het coalitieakkoord is voorzien in een extra besparing ad **€** 511 miljoen. De VNG heeft daartegen steeds scherp stelling genomen. Eerder heeft het kabinet toegezegd dat dit pakket voor eigen rekening en risico van het rijk is. Deze afspraak is herbevestigd en er is afgesproken dat het rijk vroegtijdig inzicht biedt in te overwegen maatregelen. Indien de maatregelen geen of onvoldoende doorgang vinden en de kosten voor gemeenten daardoor niet lager uitvallen, dan worden gemeenten daarvoor via het gemeentefonds gecompenseerd.
Voor 2024 geldt dat de geraamde extra besparing ad € 100 miljoen vanwege de vertraging in de totstandkoming van de agenda inmiddels is vervallen.
Het rijk gaat de provincies in het kader van hun toezichtstaak schriftelijk laten weten dat gemeenten in hun (meerjarige) begrotingsproces rekening mogen houden met een besparing ad € 500 miljoen vanaf 2025 en € 511 miljoen structureel vanaf 2026 en dat dat het rijk daarvoor het risico draagt.

Ad 6 Investerings- en frictiekosten
Bij het ramen van het besparingspotentieel zijn ook de benodigde investeringen en frictiekosten inzichtelijk gemaakt. Deze zijn onderling verrekend. Daarmee maken de investerings- en frictiekosten onderdeel uit van de financiële reeks.
Bij een zeer beperkt aantal maatregelen worden de investeringen niet via het gemeentefonds aan de gemeenten uitgekeerd, maar via de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Ad 7 Nieuw financieringssystematiek
Het rijk en de VNG hebben ten slotte afgesproken dat er, gelet op de ervaren knelpunten binnen het huidige model, wordt gestreefd naar een nieuw financieringsmodel. De uitwerking van deze systematiek zal de komende jaren plaatsvinden.

De vervolgstappen

Proces vaststelling Hervormingsagenda
De afspraken zoals nu tussen VNG en het kabinet gemaakt, worden vastgelegd in een volgende conceptversie van de Hervormingsagenda. Deze is onderwerp van gesprek in het bestuurlijk overleg van de Vijfhoek. Met hen is eveneens overeenstemming te bereiken. Daarna zullen er (achterban-)consultaties plaatsvinden.

Consultatie leden
Wij zullen de leden consulteren over de agenda en het principeakkoord volgens deze planning:

Delegatie Jeugd VNG	(Landsdelen)	Datum	Tijd
Cathalijne Dortmans	Zeeland, Brabant, Limburg	Ma 15 mei	15.30-17.00 uur
Marjolein Moorman	Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland	Di 16 mei	17.30-19.00 uur
Leon Meijer	Gelderland, Overijssel, Drenthe, Groningen, Friesland	Ma 22 mei	09.30-11.00 uur

Deelname is bedoeld voor wethouders. Indien u verhinderd bent deel te nemen aan de sessie voor uw regio, kunt u uiteraard deelnemen aan een van de andere rondes.
De sessies worden niet opgenomen. U ontvangt het programma voor aanvang. Voor de BJ42 en de J42 vinden er aparte bijeenkomsten plaats; op 8 mei voor de J42 en op 12 mei voor de BJ42.

Aanmelden consultatiesessies
U kunt zich vóór 9 mei voor de consultatiesessies aanmelden door gebruik te maken van het aanmeldformulier.
Graag verzoeken we u na aanmelden de datum alvast zelf in uw agenda te noteren omdat u de bevestiging pas na 9 mei van ons ontvangt.

ALV VNG
Na de consultatie worden de Hervormingsagenda en het financieel kader voorgelegd aan de ALV van de VNG op 14 juni.

Voorbereiding implementatie en ondersteuning
Parallel aan deze stappen onderzoekt de VNG met input van regio's en gemeenten op welke wijze zij zijn te ondersteunen bij de (voorbereiding van de) uitvoering van de agenda. Daarover wordt u later door ons geïnformeerd.

Tot slot
Na een lang en taai proces is er een akkoord bereikt met het kabinet over de Hervormingsagenda Jeugd en het bijbehorende financieel kader. In onze optiek is nu sprake van een ambitieuze agenda die haalbaar en uitvoerbaar is en die van betekenis is voor kwetsbare kinderen en de gezinnen waarin zij opgroeien. Gemeenten kunnen voor hen het verschil maken. Daarbij geldt wel – net als voor de andere akkoorden die met het kabinet zijn gesloten - een belangrijke voorwaarde en die luidt dat het rijk gemeenten duurzaam in staat stelt al hun taken goed uit te voeren. Onvoldoende structurele financiële middelen voor gemeenten hebben gevolgen op meerdere beleidsterreinen en raken alle inwoners.

Vragen
Voor meer informatie kunt u mailen naar BJ42@vng.nl

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur